C U L T U R A

MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 2 MEI 1955 No. 2

-:- ALS IN DE VROEGE VOORJAARSNACHTEN -:-

Als in de vroege voorjaarsnachten
Nog laat de dwaze merel fluit:
Tot niets dan poëzie bij machte
Stort hij zijn ziel in fuga's uit,
Want aan de witte berkeboomen
Heeft zich het eerste groen gezet;
Dan gaan ook wij teloor in droomen,
Dan zoekt de ziel haar bruiloftsbed.

En toch van alle gouden reizen
Keert men terug, arm en ontdaan;
Het nieuwste van de paradijzen
Blijkt morgen weer de jongste waan;
Geschud, bespeeld door alle winden,
Een voorjaarsberk gelijkt ons lot,
En daar is nimmer rust te vinden
Totdat gij rust, o hart, in God.

Bertus Aafjes

INHOUD:

Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

Voor dit Meinummer een lentelied van Bertus Aafjes. Het voorjaar is de tijd van ontwakend leven in de natuur en het seizoen van de prille liefde, want als de natuur zich verjongt is ook het dichterlijk hart "tot niets dan poëzie bij machte", omdat weer opstijgt 't oud verlangen naar jong geluk. Bertus Aafjes, naar eigen getuigenis de "dichter van het lichte genre aan Cupido gewijd" (Een Voetreis naar Rome) heeft in het eerste couplet met enkele versregels beide getekend: het ontwakend leven in de natuur, het ontwakend verlangen naar liefde in de dichter. Zijn dichterlijk hart is zo kwetsbaar als de witte berk, gezet in 't eerste groen: telkens weer lost de gouden droom op tot de illusie van de jongste waan, en toch, als de lente-zelf keert het heimwee telkens terug. Al hoeft u hem niet te benijden, noem daarom de dichter geen "dwaze merel". 't Verlangen naar volkomen liefde en volkomen geluk is niet dwaas, niet dichterlijk, het is universeel, ieder mens van nature ingeschapen: "Onrustig is ons hart, tot het rust in U, o God." Alleen: de dichter "stort zijn ziel in fuga's uit".

T.V.

VOOR ADVERTENTIES IN CULTURA WENDE MEN ZICH

TOT DE HEER D. LUGO, TEL. 1058

HARRY VAN OSS KOMT NAAR ARUBA

Over enkele weken zal de Nederlandse zanger Harry van Oss voet aan wal zetten op Aruba. De heer van Oss neemt onder de zangers van de tegenwoordige tijd een unieke plaats in. Hij is maar niet zo maar een zanger. De heer van Oss is een zeer bijzondere zanger, die er op uit trekt, de hele wereld door en overal zijn liederen brengt. Liederen verzameld uit alle delen van de wereld en gebracht tot de luisteraar op een manier, die hen allen boeit. De Arubaanse Kunstkring heeft spontaan aangeboden de organisatie van zijn tournee op Aruba op zich te nemen. Harry van Oss zal trekken van de ene plaats naar de andere. Men zal hem kunnen horen in Oranjestad maar ook in Sabaneta. In San Nicolaas maar ook in Noord. Wat Harry van Oss aan te bieden heeft, wat hij te zeggen(zingen) heeft, zingt hij voor iedereen.

De Nederlandse musicus en criticus Lex van Delden schreef onderstaande enthousiaste beschouwing over deze fijnzinnige kunstenaar. Wij staan gaarne enige plaatsruimte af voor Lex van Delden, in de hoop dat door dit schrijven Uw belangstelling voor Harry van Oss zal worden gewekt en U niet zult vergeten kennis te maken met de Kunst van deze begaafde zanger.

De Redactie.

HARRY VAN OSS TROUBADOUR

Harry van Oss is een merkwaardige figuur in de Nederlandse muziekwereld, merkwaardig omdat zijn kunst enerzijds de grondslagen van al wat muziek werd bezit en anderzijds zo weinig artificieels

H. v. Oss.

laat horen dat men geneigd is hierbij aan alles te denken, behalve aan Kunst met grote K. En toch is zij dit ook, zo als ieder die Harry van Oss eens hoorde in zijn repertoire van volksliederen dadelijk zal erkennen.

Men behoeft hem maar te zien staan, op een podium of op een toneel, in een kaal armoedig zaaltje of in een vorstelijk theater. Zijn luit losjes in de hand, een vage glimlach op het ernstige gezicht vertelt hij in korte, rake woorden van de landen en volkeren die hij in zijn volksliederen bezingt. Een zanger dus, zou men zeggen, maar dat zegt te weinig over de wezenlijke trekken van deze artist. Want hij is meer: een troubadour zoals er in de middeleeuwen rondtrokken met liederen die alle menselijke deugden en ondeugden, hartstochten en gedragingen behelsden.

Harry van Oss is 8 Augustus 1906 te Middelburg geboren. Hij studeerde zang aan het Amsterdams Conservatorium bij mevrouw Jacoba Dresden-Dhont en behaalde er in 1930 zijn einddiploma. Maar toen reeds sloeg hij niet de weg in die de meeste zangers inslaan, begaf hij zich niet op het pad van de liedkunst, die om de ernstige aandacht van een passief luisterend publiek vraagt. Neen, van Oss had zich al dadelijk voor ogen gesteld zich te specialiseren op volksliederen en ballades. Maar hoe aan te vangen?

Inderdaad, waar moest hij mee beginnen, dat was een probleem op zich zelf. Want in het begin van onze eeuw was nog maar weinig bekend van die oude folklore, dat wil zeggen er was weinig opgetekend of gepubliceerd in de oorspronkelijke vorm.

Er moest eerst dus gespeurd worden naar een repertoire, naar een begin van een later tot collectie uitgroeiende reeks liederen. In den beginne vond hij in de pianist, componist en dirigent Felix de Nobel een hartstochtelijk partner, die samen met hem zocht, en trachtte het wezen van het volkslied te benaderen en te conserveren. De Nobel had de vakkennis en de smaak om bij die liederen een passende begeleiding te maken, zodat ze geschikt werden voor de uitvoeringspractijk.

In enkele jaren werd zo een repertoire opgebouwd van liederen, in de originele taal gezongen, uit Nederland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Zwitserland, Engeland, Italië, Spanje, Denemarken. Maar ook Zweedse, Jiddische, Arabische, Bengaalse en Maoriliederen en Negro-Spirituals werden er aan toegevoegd. En zo bestaat de schat aan volksliederen die van Oss voordraagt, uit honderden en honderden juweeltjes, die alle kanten van de menselijke samenleving belichten.

Na 1945 is Harry van Oss nog

soberder en direeter in zijn zeggingskracht geworden en dat is voor een deel ook toe te sehrijven aan het feit dat hij zich zelf is gaan begeleiden op een luit, een instrument dat aanmerkelijk minder "techniseh" van faetuur is dan de piano die direct assoeiaties aan een concert oproept.

Zo, met zijn luit, trad hij in België, Zwitserland, Engeland, Indonesië, Sehotland, Wales en de West op en uiteraard ook in Nederland. In het openbaar, voor radio en televisie.

Wat hij ook zingt, of het nu liederen zijn uit Bengalen, uit Polen en Frankrijk, uit Nederland of de Bahama-eilanden, of zij nu stammen uit de 16de of uit de 18de eeuw, steeds wordt men getroffen door de adem van een algemeen menselijke primitiviteit, die overal ter wereld alle roerselen van de menselijke ziel sehijnt te vertolken. In dit opzicht is deze kunst, deze anonieme kunst, van een eeuwige geldigheid, die noch grenzen, van tijd noch geografisehe beperkingen kent. Zij zorgt voor een geheimzinnige band en verbinding tussen allen die haar horen, zij heft hen op uit de beklemmingen van een gespecialiseerde Kunst en brengt hen op het plan van een universele idee die van wereldomvattende betekenis is. Wereldomvattend is dan bedoeld in de meest letterlijke zin van dat woord.

Het is frappant dat Harry van Oss voor dit alles een zo zuiver oor bezit, of liever: een zo zuiver hart, want in deze verbijzonderde tijd met zijn jacht naar topprestaties en perfectionnering, met zijn neiging tot specialisering en gepolijste vertolkingen, zijn er niet veel die de openheid en rust vinden om de liefdeklachten van een Maori te peilen, om de humor van een boerse klucht te verstaan, om de nuanees van menselijke aandoeningen te ontdekken die verseholen liggen in Negro Spirituals of oude minneliederen. Harry van Oss heeft dat al wèl kunnen naspeuren, omdat hij er een open oor voor heeft en een alles overwinnende hartstoeht, die hem steeds leiding geeft in die enig juist richting die naar het hart van een volk, van een mens voert.

Hij bezit tevens de gevoeligheid om die kunst over te brengen op een publiek, of dit nu uit cultuurgenieters of uit kinderen, uit ongeletterden of uit soeiaalonbevoorreehten bestaat. Hij bespeelt die allen en sleept hen mee in zijn spel, zodat zij tenslotte tot actief luisteren gedwongen worden, tot actief mede beleven, dat niet zelden overslaat in meezingen. Niemand kan zich aan de eharme van die kunst onttrekken, niemand ook zal doof blijven voor de wonderen die in deze folklore besloten liggen, zoals ook niemand koud kan blijven bij de brandende emotionaliteit en de geestige spot, de bijtende ironie of de heftige klachten ervan.

Dat is wat Harry van Oss bewerkt: een zaal tot medebeleven te brengen, tot werkelijke deelname aan wat er in zijn folklore omgaat. Men zal daarvan bij zijn optreden in de West wederom de bewijzen horen.

Lex van Delden.

Bezoekt allen onze C.C.A. Festival - Avonden. Toont Uw belangstelling voor het Cultureel Centrum Aruba.

van de REDACTIE

Het is lang geleden, dat wij U zoveel nieuws konden brengen betreffende a.s. culturele gebeurtenissen. Maar Mei zal waarschijnlijk druk worden. Nu het C.C.A. het eerste lustrum officieel gaat vieren willen wij gaarne enkele regels aan dit "grote" feit besteden.

Waarsehijnlijk zullen alleen de insiders volledig kunnen begrijpen wat het C.C.A. die 5 jaren voor Aruba heeft betekend. Maar ongetwijfeld zal iedereen, die het goed meent met de eulturele ontwikkeling van ons eiland, dankbaar zijn voor het vele, dat op Aruba is gedaan met hulp van Nederland door de Stieusa en het C.C.A. Wij moeten ons in ieder geval realiseren, dat veel wat thans als vanzelfsprekend wordt beschouwd, niet op Aruba zou zijn, als niet de bovengenoemde organisaties daadwerkelijk steunen. Een Filmliga, een Arubaanse Muziekschool, een Dansschool, etc. het zou er waarsehijnlijk niet zijn of heel klein van opzet. Daarom past hier een woord van dank aan het C.C.A. en door deze organisatie aan de Stieusa en aan elke belastingbetaler in Nederland. Want de doorsnee-Nederlander maakt het mogelijk, dat hier op Aruba zoveel kan worden gedaan. Dank zij het opofferend werken van velen op ons eiland; Arubanen en niet-Arubanen. Maar in ieder geval door mensen, die de goede zaak een warm hart toedragen.

Juist daarom zouden wij willen zeggen: Nog vele, vele jaren en moge het werk van ons C. C. A. overal veel waardering vinden.

En U, geachte lezer(es), wensen wij toe een "menigte" van kunstvolle, genoegelijke avonden.

S.

C. C. A. FESTIVAL

**
*

Op Vrijdag 6 Mei a.s. zal de eerste avond gegeven worden. Op Dinsdag 10 Mei volgt de tweede avond, op Woensdag 11 Mei is er een uitvoering voor de kinderen, terwijl op 12 Mei in Theater de Veer de Filmliga Aruba Uw aandacht komt vragen voor haar bijdrage aan dit Festival.

Vrijdag 6 Mei vraagt het C.C.A. Uw aandacht voor de bekende acteur en regisseur Henk van Ulsen en Mevrouw Thelma Bondam van Curacao.

Henk van Ulsen, die zich in de korte tijd dat hij op ons eiland verblijft, naam heeft gemaakt door zijn radiovoordrachten en het werk met de verschillende toneelgroepen alhier, zal gedeelten spelen uit werken van Sheakespeare, Vondel en andere grote toneelschrijvers. Mevrouw Bondam, nog onlangs soliste met het Curacao's Philharmonisch Orkest in het Pianoconcert van Mozart, zal de Heer van Ulzen begeleiden op de vleugel en tevens solistisch optreden in een aantal pianowerken. Mogen wij U vragen toch vooral deze avond van hoog gehalte niet te missen. Twee kunstenaars, die zich zo langzamerhand een naam hebben verworven in de Antillen, brengen U een artistiek programma, dat ver boven het gemiddelde uit gaat.

Op Dinsdag 10 Mei treden in het kader van het C.C.A. Festival op de Balletschool van Mej. E. Athmer en de Arubaanse Muziekschool met enige van haar beste leerlingen. Uitvoeringen in het verleden hebben getoond dat de Rhythmische Dansgroep en de Arubaanse Muziekschool gerekend kunnen worden tot de meest succesvolle afdelingen van het C.C.A.

Beide hebben steeds kunnen rekenen op veel belangstelling van het Arubaanse Publiek. Menige keer kon gesproken worden van een uitverkochte zaal. Ook thans zal het weer storm lopen en raden wij U aan er voor te zorgen er bij te zijn.

Woensdag 11 Mei is de speciale kindervoorstelling, waaraan medewerken de Rhythmische Dansgroep van Mej. Athmer en het bekende Jongenskoor "De Trupialen" o.l.v. Frere Alexius. Voor de ouders een kostelijke gelegenheid hun kinderen te laten genieten van een goed programma, dat hen naast plezier een dosis innerlijke verrijking kan brengen.

Aan U ouders de eer, Uw kind binnen te voeren in het rijk van de cultuur. Een cultuur, die veredelt, die veel schoons te bieden heeft en die het leven waard maakt geleefd te worden.

Tenslotte is er het speciale filmprogramma, dat behalve Nederlands nieuws, een Nederlandse documentaire, een prachtige film brengt, die zeer de moeite waard is. Voor bijzonderheden hieromtrent wordt verwezen naar de laatste pagina van Cultura, onder het hoofd: Filmliga Aruba. Noteert in ieder geval de datum: 12 Mei in Theater de Veer.

PROGRAMMA
C. C. A. Festival Mei 1955.

Vrijdag 6 Mei
Henk van Ulsen en Mevr. Thelma Bondam, voordracht en piano.

Dinsdag 10 Mei:
Rhythmische Dansgroep en Arubaanse Muziekschool.

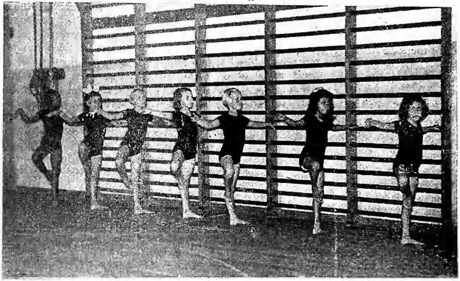
Woensdag 11 Mei:
Kindermatinee.
Medewerkenden: Rhythmische Dansgroep en Jongenskoor "De Trupialen".

Donderdag 12 Mei:
Filmliga Aruba in Theater de Veer.
Hoofdfilm: Il Capotto. (De Jas) naar een roman van Gogol.

HET ARUBAANS KLEIN-SYMPHONIE ORKEST

Zoals onze lezers(essen) in het vorige nummer konden lezen is het orkest zijn repetities weer begonnen. In aansluiting hierop kan worden medegedeeld, dat er hard wordt gewerkt door leden en dirigent om over enkele maanden voor het voetlicht te treden met een goed en aantrekkelijk programma. Liefhebbers voor het orkest kunnen zich nog melden, maar dienen in verband met de komenden concerten zoveel mogelijk haast te maken.

Het programma, waaraan momenteel hard wordt gewerkt, bevat o.a. Schubert's Rosamunde, een pianoconcert van Haydn en een Symphonie van C. Ph. Bach. Daarnaast staan nog enkele kleinere werken op het programma. De concerten zullen waarschijnlijk in Juli en Augustus a.s. gegeven worden. Verdere bijzonderheden volgen later in "Cultura".

De Rhythmische Dansschool van Mej. Athmer
Een opname tijdens de oefening

CULTURA VOOR DE JEUGD

DE WONDERLIJKE SPEELMAN.

Daar was ereens een wonderlijke speelman, die ging door het bos, moederziel alleen, en dacht over dit en dacht over dat, maar toen er niets meer was om over te denken, zei hij tot zich zelf: "Mij valt de tijd hier in het bos te lang; ik zal een goede kameraad gaan halen." Toen nam hij zijn viool van zijn rug en fiedelde, dat het schalde door de bomen. Niet lang daarna kwam een wolf door de struiken aangerend. "Och, een wolf. Daar verlang ik niet naar," zei de speelman. Maar de wolf trad nader en zei tegen hem: "Lieve speelman, wat fiedel je mooi. Dat zou ik graag leren. "Dat leer je gauw," zei de speelman, "je moet alleen maar nadoen wat ik zeg." "O speelman," zei de wolf, "ik zal nadoen wat je zegt, als een leerling een meester." De speelman zei: "Ga maar mee." En toen ze een eind gelopen hadden, kwamen ze aan een oude eikeboom, die van binnen hol was en in het midden gespleten. "Kijk", zei de speelman, "als je wil leren fiedelen, leg dan je voorpoten op deze spleet." De wolf deed het, maar de speelman pakte een steen en keilde daarmee de beide poten zo vast in de spleet, dat hij gevangen was. "Wacht maar tot ik terug kom," zei de speelman en hij ging.

Na een poosje spraa hij weer bij zichzelf: "Mij valt de tijd hier in het bos zo lang, ik wil een andere kameraad gaan halen"; nam zijn viool en fiedelde weer het bos in. Niet lang daarop kwam een vos tussen de bomen aangeslopen. "Ach, daar komt de vos," zei de speelman, „daar verlang ik niet naar." De vos kwam dichterbij en sprak: "Lieve speelman, wat fiedel je mooi. Dat zou ik ook graag leren." "Dat leer je gauw," zei de speelman, "je moet alleen maar precies doen wat ik zeg." "O speelman," zei de vos, "ik zal nadoen wat je zegt, als een leerling een meester." De speelman zei: "Ga maar mee." En toen ze een eind gelopen hadden, kwamen ze aan een voetpad tussen hoge struiken. De speelman hield stil, boog van de ene kant een hazelstruik naar de grond, ging met zijn voet op de top staan, dan boog hij van de andere kant nog een boompje omlaag en zei: "Nu vosje, als je wat leren wilt, geef me dan eens je linker voorpoot." De vos deed het, en de speelman bond zijn poot aan de linkerboom. "Vosje," zei hij, "nu je rechter"; die bond hij aan de rechter stam. Hij keek nog eens of de knopen stevig zaten; dan liet hij los, de boompjes zwiepten omhoog en het vosje mee, dat in de lucht hing en trappelde. "Wacht maar tot ik terug kom," zei de speelman en verdween.

Nog eens zei hij tot zich zelve: "Mij valt de tijd in het bos zo lang, ik wil een andere kameraad gaan halen"; nam zijn viool en de klank schalde in het bos. Daar kwam een haasje aangesprongen. "Och, een haas, zei de speelman: 'die bedoelde ik niet.' "Ach lieve speelman," zei het haasje, "wat fiedel je mooi, dat zou ik ook graag leren." "Dat is gauw genoeg geleerd," zei de speelman. "je moet maar precies doen wat ik zeg.' 'O speelman,' anwoordde het haasje, "ik zal U volgen als een leerling zijn meester." Zo gingen samen een eind weegs tot ze op een dichte plek in het bos kwamen, waar een espenboom stond. De speelman bond het haasje een lang snoer om de hals en knoopte het andere eind aan de boom. "Hup, mijn haasje," zei hij'. spring nu eens twintigmaal om de boom heen." En het haasje deed het en toen 't twintigmaal om de boom gesprongen was, was het snoer twintigmaal om de boom heen gewikkeld, en het haasje was gevangen. Het mocht rukken en trekken, wat het kon, het snoer sneed vaster om zijn zachte halsje. "Wacht maar tot ik terug kom," zei de speelman en ging verder.

Intussen had de wolf gerukt, getrokken, aan de steen gebeten en zo lang gewerkt tot hij zijn poten vrij had en ze weer uit de spleet had gekregen. Woedend en ziedend ijlde hij de speelman na om hem te verscheuren. Maar toen de vos hem zag lopen, begon hij te schreeuwen en riep uit alle macht: "Broer wolf, help, help, de speelman heeft me bedrogen." De wolf trok de boompjes omlaag, beet de snoeren stuk en maakte de vos vrij; toen gingen ze samen op weg om zich op de speelman te wreken. Toen vonden ze 't haasje, dat ze ook bevrijdden en zo gingen ze allemaal samen de vijand opzoeken.

Maar de speelman had intussen nog eens gefiedeld dat het bos daverde en nu had hij meer geluk. De tonen drongen door tot een arme houthakker, die dadelijk, tegen wil en dank, zijn werk in de steek liet, de bijl op de schonder nam en aan kwam lopen om de muziek te horen. "Eindelijk komt daar de ware kameraad," zei de speelman, "ik moest een mens hebben en geen wilde dieren." En hij begon en speelde zo mooi, zo heerlijk, dat de arme man als betoverd bleef

staan en het hart hem van vreugde open ging. Terwijl hij zo stond, als aan de grond genageld, kwamen de wolf en de vos en het haasje aan, en hij zag wel dat ze kwaad in 't zin hadden. Daar hief hij zijn blinkende bijl en ging voor de speelman staan als wilde hij zeggen: "Wie hem kwaad wil, die moet oppassen, of hij krijgt met mij te doen." Toen werden de dieren bang en liepen terug naar het bos, maar de speelman speelde nog eens voor de man en trok dan pas verder.

Wie houdt er niet van zang en dans, 'n goochelaar, enz.? Kom toch vooral !!

Een slimme Kabouter

Kabouter Kaaskop zit alleen
verdrietig op een grote steen
in 't bos in het Kabouterland.
Wat is er met hem aan de hand?

Och kijk, zijn hoofd is helemaal
als een Edammer kaas zo kaal;
dat vindt een mensenkind al erg,
maar 't is nog erger voor een dwerg.

En Kaaskop denkt: wat naar is dat,
'k had graag een hoofd met haar gehad,
maar 'k ben helaas een kale man;
is er dan niets dat helpen kan?

Hij houdt zijn hand onder zijn kin
en spant zijn hersens vrees'lijk in,
en eind'lijk, na een uur of twee
krijgt hij opeens een goed idee.

Wat doet kabouter Kaaskop daar?
Hij pakt een grote, scherpe schaar,
en knipt daarmee nu heel bedaard
een flink stuk van.... zijn lange baard.

Dat plakt hij met wat hars dan op
zijn grote, glimmend-kale kop,
en even later is hij klaar:
hij heeft nu fijn een hoofd met haar.

Kabouter Kaaskop danst van pret;
hij is nu eindelijk gered.
Zijn haren kamt hij keer op keer,
en niemand noemt hem Kaaskop meer.

Komen jullie ook naar de feestuitvoering van het C.C.A. ????

DE ROMANTIEK

Omstreeks 1750 begint als reactie op het Classicisme het tijdperk van de Romantiek. Het is onder invloed van de Franse philosoof en literator Jean Jaques Rousseau met zijn devies: Terug naar de natuur, dat zich een nieuwe levensbeschouwing ontwikkelt, die in de tweede helft van de 19de Eeuw haar hoogste bloei zal bereiken.

Tegenover het vormideaal van de Klassieken, stelt de Romantiek de overheersing van het eigen gevoel. Ze is dus sterk subjectief. Stemming gaat boven de vorm. De stormachtige tijd van groei, die bijna elk romantisch kunstenaar beleeft, wordt de Sturm- und Drangperiode genoemd.

Aanvankelijk was de Romantiek een literaire beweging, maar al spoedig werden ook door de musici de idealen van de letterkundigen op hun terrein verwerkelijkt. De muziek wordt meer een uiting van gevoel dan een schone harmonie van klanken om zich zelf. De kenmerken hiervan vinden wij in:

1) De grondige wijziging van de uitvoeringstechniek. Het orkest wordt zelfstandiger. In de symphonieen zien we dit het eerst bij Haydn. De bezetting van het orkest ondergaat een grondige wijzing. Er komen groter orkesten, meer strijkers' een drievoudige bezetting van de blazers, een virtuoze instrumentatie, die alle tezamen meer kleurrijkdom geven waardoor het mogelijk is uiting te geven aan de gevoelens van smart en uitbundigheid.

2) Dynamische en agogische schakeringen geven de muziek

Mendelssohn

het typisch romantische karakter. Er komt meer stuwkracht in de melodie, er zijn schokkende onregelmatige rhythmen, veel pathetische accenten, plotselinge hiaten.

3) Men bespeurt een zekere voorkeur voor karakteristieke motieven, vooral de dalende seconden, (Mannheimer Seufzer)

4) De ballade beleeft de eerste bloei. Een ballade is een episch-lyrisch gedicht met een vaak tragisch slot. Die balladen hebben meestal nog de strophenvorm. Sporadisch komen echter ook al doorgecomponeerde liederen voor. B.v. Das Veilchen van Mozart.

Dit tijdperk van de Romantiek in de Muziek is gelegen tussen ongeveer 1750 en 1900. De tweede helft van de 18de Eeuw heet Vroeg-Romantiek en de 19de Eeuw is die van de Hoog-Romantiek.

De Vroeg-Romantiek hangt nog sterk samen met de 'Klassieken'. Vertegenwoordigers van deze richting vinden we in: Weber; Het klavierconcert in f. kl. terts, Mendelssohn; Lieder ohne worte, Charakterstücke (typerend romantische namen) en zijn Schotse Symphonie. Laatstgenoemde compositie is aanzienlijk langer dan gebruikelijk was, een Vroeg-Romantische muzikale vormuiting. En dan is er nog Franz Schubert die het kunstlied tot grotere bloei brengt. Nu ook veel vaker doorgecomponeerd omwille van het nauw verband tussen woord en toon. Zeer bekend zijn ook Löwe, Schumann en Mahler (Des Knaben Wunderhorn)

Al deze componisten weerspiegelen in hun werk de mens staande in het centrum van de belangstelling. De mens met zijn gemoedsleven, de weke taal van het hart, zijn toevallige ontroeringen, zijn stemmingen.

In de Hoog-Romantiek wordt ons het leven van de mens uitgebeeld als een groot verlangen, machtig en meeslepend. De mens wordt gedreven door machtsbegeerte of door het noodlot. De contrasten worden nog scherper, de gevoelens nog heftiger zoals we dat kunnen horen in de werken van Schumann, Chopin met zijn Ballades, Mazurkas, Walzen en Preludes en Beethoven in zijn Sonata Appassionata.

We horen grote intervallen, schrijnende none - accoorden, gedurfde modulaties, alteraties, optreden van een leid-motief (Wagner), enz. Aan het einde van de Hoog-Romantek zijn het Berlioz, Liszt, Wagner en Bruckner, die de grote figuren zijn.

Chopin

Berlioz schept de 5-delige Symphonie; Symphonie Fantastique, Liszt componeert de eendelige concerto's, Wagner schrijft zijn Romantische opera's waarvoor de stof wordt ontleend aan oude sagen, hierin voorgegaan door Weber. (Der Freischütz)

Een andere uiting zijn de z.g. programmatische instrumentale werken. Deze muziek is geinspireerd op de natuur, op een landstreek, een literair gegeven of op een historische gebeurtenis. Voorbeelden hiervan zijn achtereenvolgens: Smetana; Mijn Vaderland, Liszt; Les Préludes, Tsjaikowski; 1812. Deze programmatische muziek heeft op haar beurt weer veel bijgedragen tot de ontwikkeling van het hierna volgende Impressionisme. Immers het Impressionisme is gedeeltelijk een reactie tegen, maar ook gedeeltelijk het doordrijven van romantische elementen, zoals; het colorisme en de harmonische en instrumentale bewerking.

Liszt

In het kort samengevat komen we dus tot de volgende conclusies:

De verstrekkende betekenis van de Romantiek toont zich in de muzikale vorm door: Langere symphonieën, een uitbreiding van de orkestbezetting, een virtuoze instrumentatie, een grote stuwkracht van de melodie, minder versierd maar met grotere intervallen en expressiever door het veelvuldig gebruik van de chromatiek. In de muziek horen we talrijke, plotselinge modulaties, terwijl de muziek sterk wordt beheert door dynamische schakeringen. Voor alles zoekt de componist naar die mogelijkheden, die hem in staat stellen zijn gevoelens te beschrijven, gevoelens die varieren van levendig-opgewekt tot intiem of droefgeestig van aard. Zoals boven reeds werd gezegd was de instrumentatie vaak virtuoos. De Romantiek was de tijd van de brillante virtuozen. Om er enkele te noemen: Weber, Paganini, Liszt.

In cultuur - historische zin heeft de Romantiek ook deze grote betekenis gehad dat de muziek, eerst een aangelegenheid van de edelen en rijke kooplieden, een aangelegenheid van het volk is geworden. De muziek bleef niet langer beperkt tot een kleine kring van bevoorrechten, maar werd een zaak van de concertzaal. Het volk kwam er mee in aanraking, de muziek werd een deel van de burgelijke cultuur, het volk ging zelf muziek beoefenen en werd door de zich ontwikkelende pers met haar kritiek gevormd. Door de zangverenigingen, muziekscholen, enz. werd de muziek een belangrijk onderdeel van het opvoedingssysteem.

En zo is, zegt Prof. van der Mueren, de Romantiek een beslissend moment in de gang naar de triomf der door Kloos eenmaal geformuleerde "allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie". Zij kreeg hierbij tevens, misschien nadrukkelijker dan ooit, de individuele karaktertrekken der volksgemeenschappen.

J.S.

RADIO-PROGRAMMA
VOOR MEI 1955

3 Mei: De instrumenten van het Orkest. Lezing toegelicht met muziek.
Mozart: Pianoconcert in Bes gr. terts.
Adagio in E gr. terts.

5 Mei: Lezing Volksuniversiteit Aruba. Lichte Muziek.

10 Mei: Lezing Volksuniversiteit Aruba.
Balletmuziek van Strauss, Lortzing en Delibes. I

12 Mei: "De Muze zingt in Mei". Litteraire causerie door T.J.M. Versteeg.
Dichters bezingen het voorjaar, het seizoen van 't jonge leven en de prille liefde.

17 Mei: De instrumenten van het Orkest. Lezing toegelicht met muziek.
Fr. Schubert: 8ste Symphonie. (Onvoltooide)
Balletmuziek uit Rosamunde.

19 Mei. Lezing Volksuniversiteit Aruba.
Lichte Muziek (Onsterfelijke Melodieën).

24 Mei: Lezing Volksuniversiteit Aruba.
Balletmuziek van Strauss, Lortzing en Delibes. II

26 Mei: Boekbespreking door T. J.M. Versteeg. Besproken worden: "De Onrustzaaier" van Willem G. van Maanen: "De grote Verwildering" van A. den Doolaard; "Dorothea" van R.G. Waldeck; "Kain de Schoenmaker" van Olav Gullvag.

31 Mei: De instrumenten van het Orkest. Lezing toegelicht met muziek.
Haydn: Symphonie No. 67 in F gr. terts.

VIA RADIO KELKBOOM — Oranjestad

Losse opmerkingen bij ons radio-programma

Op 3 Mei kunt U luisteren naar de tweede lezing over het onderwerp "De instrumenten van het Orkest". De lezingen beogen onze luisteraars iets meer te vertellen over de muziek in het algemeen en het orkest in het bijzonder. Wij hopen, dat daardoor Uw belangstelling voor goede orkestmuziek groter en dieper zal worden en tevens zullen de lezingen U weg-wijs maken in de veelomvattende materie, die orkestmuziek wordt genoemd. na de lezing hoort U muziek van Wolf gang Amadeus Mozart.
Allereerst het Pianoconcert in Bes grt. en vervolgens het Adagio in E gr.t. voor viool en orkest. Het Pianoconcert dateert

Mozart

uit het jaar 1784 en was bestemd voor de blinde pianiste Maria Theresia Paradis. In feite is het echter niet zo ver gekomen. Het werk bestaat uit 3 delen: Allegro Vivace, Andante un poco sostenuto en Allegro Vivace. In het Andante onderscheiden we duidelijk drie klank-groepen; de piano de strijkers en de blazers. Het geheel laat niet na de aandachtige luisteraar te boeien door de bekoorlijke toonkleuren en speelse melodieën. Nathan Milstein speelt het Adagio wel zo verrukkelijk, dat U zich niet gelukkiger kunt voelen, dan na deze ongecompliceerde, heerlijke muziek.

De 17de Mei vragen wij Uw aandacht voor de Symphonie van Schubert, bekend onder de naam: Unvollendete. Dit werk bestaat uit 2 delen; Allegro en Andante. Ondanks het feit, dat deze Symphonie niet de traditionele vierdeligheid nakomt, vormen de twee delen toch een volkomen afgesloten geheel. Over het algemeen hangt er over deze 8ste symphonie een noodlotsstemming, waarin uitdrukking wordt gegeven aan de onrust en de tragiek van 't mensenhart. 't Andante is prachtig-mooi van bouw en melodie. Tot besluit van ons programma volgt dan nog muziek uit Rosamunde. Schubert schreef deze muziek bij een toneelstuk van Madame von Chezy. Op 31 Mei na de lezing over de instrumenten van het orkest kunt U luisteren naar een Symphonie van Joseph Haydn. Carl Ferdinand Pohl noemt deze symphonie; een grote symphonie vol zeldzame verrassingen. Zo horen we in het tweede deel een ballade, gespeeld door de violen con sordine (met dempers). En dan plotseling aan het einde van dit Adagio spelen de strijkers allemaal col legno (met het hout). In het trio van het Menuet (3de deel) gebruikt de componist slechts twee violen, waarbij nog opvalt dat de tweede viool een doedelzakachtige begeleiding heeft op de D en F (geen G)

Schubert

snaar. Tot besluit volgt dan een zeer levendige Finale met een rijke melodie.
In onze letterkundigee rubriek houdt de Heer T. Versteeg op 12 Mei een causerie over het onderwerp: 'De Muze zingt in Mei', en op 26 Mei volgt een boekbespreking. Eveneens op deze avonden kunt U luisteren naar serieuze muziek. Van C. Saint-Saëns brengen wij U: Le Carnaval des Animaux, een muzikale fabel soms zelfs een satire. U hoort er de leeuw, kippen en hanen, de ezel, de koekoek en nog veel meer. En dit alles zo kostelijk komisch nagebootst, zo typerend juist in de muziek en door de instrumenten weergegeven dat U zult genieten van deze veertien dierenportretten. Van Robert Schumann hoort U: kinderszenen, een bundel pianostukjes, waarin Schumann zich een kindervriend, maar ook een kinderpsycholoog toont. Het zijn "Leichte Stücke", die de stemmingen van het kind hebben vastgelegd. Enkele juweeltjes eruit zijn helaas de prooi geworden van bepaalde instrumentalisten. Ik denk hierbij aan "Traümerei". In de rubriek "Lichte Muziek" zijn enkele avonden gewijd aan Balletmuziek en aan een serie werkjes onder de titel: Onster-

Schumann

felijke Melodieën. Verder is er nog muziek van het amusementsgenre.

Ook deze Maand is de Volksuniversiteit weer bij U op visite met een aantal goede lezingen. Wilt U er goede nota van nemen, dat door omstandigheden iedere week van avond wordt gewisseld. En hiermede is ons nieuwe maandprogramma, hoop ik weer voldoende in Uw belangstelling aanbevolen. Voor de foto's die dit artikel een "rijk" aanzien geven, moet ik vanaf deze plaats de Katholieke Radio Gids van Nederland hartelijk dank zeggen.

J. Stam.

Haydn

Arubaanse Muziekschool

De Arubaanse Muziekschool is juist midden in een van de belangrijkste jaarlijkse perioden, nl. de examentijd. De leerlingen van Noord hebben reeds hun examens afgelegd, de meesten deden dit uiteraard na een jaar studie voor de eerste maal, voor sommigen echter was het een tweede examen. Als men weet, dat een deel der leerlingen op Noord geen eigen piano heeft maar op het instrument van de muziekschool om beurten moet studeren dan mogen de resultaten wel bevredigend genoemd worden.

Het grootste deel der leerlingen, n.l. uit San Nicolas en Oranjestad doet deze week examen, waaarmede vier dagen gemoeid zijn. De examinatoren zijn de leraren van de school en Mrs. G.N. Owen, mevr. Alida Lampe, Eerw. Frere Pedro en de heer F. Steenmeyer. Om eventuele misverstanden uit de weg te ruimen het volgende:

Elke muziekleraar met enige ervaring weet, dat het moeilijk is om de kinderen voldoende te laten studeren aan hun hoofdvak, dus de piano, viool of een ander instrument, maar dat het in de practijk bijna onmogelijk blijkt te zijn om ze iets van theorie bij te brengen. Nu kan men natuurlijk even goed van muziek genieten zonder te weten wat 'n grote terts is, doch vele goede amateurs betreuren toch later, dat ze nooit iets van de theorie geleerd hebben. Een inzicht in de karakters en levensomstandigheden der grote componisten helpt wel degelijk mede om hun muziek te begrijpen. Om deze redenen en ook als een extra stimulans voor de studie wat het instrument zelf betreft. zijn verleden jaar de examens voor het eerst georganiseerd. Deze waren een doorslaand succes. Op een

Un anochi arubano

De specifiek Arubaanse uitvoering in Theater de Veer, hiervoor gratis afgestaan, is in alle opzichten een succes geworden. Allereerst omdat een haast uitverkochte zaal kon genieten van een uitvoering, die in veel opzichten op een behoorlijk peil stond, maar vervolgens ook omdat meer dan 1200 gulden kon worden afgedragen aan het Prins Bernhard Fonds. Onder de aanwezigen zagen wij Z.E. de Gouverneur, Mr. L. Kwartsz, gezaghebber van Aruba en verschillende vooraanstaande persoonlijkheden uit Marine-kringen.

Aan het programma werd medegewerkt door een groot aantal enthousiaste Arubanen. Daaronder waren mensen als; Padu Lampe, Rhoda Frigerio, Tally Lopez en Toty Arends.

Door de spontane medewerking van deze mensen is het mogelijk geworden een uitvoering te brengen, die de hele zaal in die ware Arubaanse sfeer bracht. Vanaf deze plaats willen wij de uivoerenden gaarne dank zeggen voor het gebodene. Een verzuchting moet ons daarbij nog van het hart. Dit programma is het waard nog meerdere keren gebracht te worden. En we blijven hopen, dat het niet bij deze ene keer blijft, maar dat nog vele Arubanen zullen genieten van zo'n goede uitvoering.

Op 25 April volgde een herhaling.

Red.

opmerking, welke destijds is gemaakt en wellicht ook nu weer naar voren zal komen, het volgende.

Hoe kan het, dat alle leerlingen geslaagd zijn? De oplossing is heel eenvoudig. Ten eerste deden de meeste leerlingen — en ook dit jaar — een der eerste examens, die, juist zoals de eerste klasse van de gewone school nog erg simpel zijn. Ten tweede hebben de leerlingen privé-onderricht. Is een leerling niet klaar voor een bepaald examen, dan laat de leeraar het kind eenvoudig geen examen doen. Op een gewone school zou de leerling dus gezakt heten.

De examens zijn verdeeld over 9 jaren. De eerste 3, A1, A2 en A3 geven de eerste beginselen. De volgende afdeling B 1, 2 en 3 maakt de leerlingen tot goede algemeen ontwikkelde amateurs. De derde afdeling C is een semi-vakafdeling, welke de leerlingen voorbereidt op vakstudie elders Een leerling, die de gehele cursus heeft gevolgd, is ongeveer halverwege de vakstudie voor het Nederlands Staatsexamen. Examenvakken zijn : Muziekvoordracht, techniek, rhythme, gehoor, algemene muziekleer, muziekgeschiedenis, geheugen en dietee, prima vista-spel en later ook vormleer, harmonie en paedagogie.

Voor de examens slaagden de volgende leerlingen voor de cursus als achter hun naam vermeld Deze examens werden gedaan op 12 en 13 April jl.

Blokfluit : Thea de Miranda A1, Annie Boelhower A1, Yvonne Boelhouwer A1, Lafayette Bell A1, Hans van Zijl A1, Aafke van Woerkom A1, Jan Veneman A1, Karel Weyland A1.

Piano : June Tang Yuk A1, Anna Bommel A2, Michael Teng Yuk A2, Loraine Broadbelt A1, Marijke Wessel A3, Dineke Baart A3, Anna Broadbelt A3, Winalda Williams A3, Carmen Tujeehut B1, Gerda Tujeehut B3, Trudeke Stam A2, Ofelita Wever A1, Marisel Viana A1, Stanley Arends A1, Arlenne Arends A2, Enid Arends A2, Willy Doesberg A2, en A3, Elma de Hoop A2, Egbert Caster A2, Helen v.d. Kuyp A2, Astrid Viana A3, Ellen Tjon Sie Fat A2, Ilse Westerborg A3.

Viool : Jenneke Weyland A1, Marcel Vervuurt A1, Clement Steel A1, Dennis Hiemcke A1, Chris Westraten A2, Trudeke Stam A2, Nolan Edwards B2, Frans Thijssen A3.

FILM Liga
ARUBA

"DE JAS" VAN GOGOL VERFILMD
MEESTERLIJKE SATIRE VAN LATTUADA

Carmine de Carmine heet de onooglijke stadhuisklerk uit de film Il capotto (De jas) van Alberto Lattuada en hij is de Italiaanse en aan het heden aangepaste uitgave van het ambtenaartje uit een van de mooiste novellen van Gogol, die indertijd onder de titel De mantel bekend is geworden. Plaats en tijd van handeling zijn in de film van Lattuada veranderd, maar de tragi-comische sfeer van het verhaal is op uiterst subtiele wijze gehandhaafd, waardoor Il capotto het zoveelste bewijs is geworden van de superioriteit der Italiaanse filmers.

Waarbij opvalt, dat Gogols scherpe en satyrische aanval op de ambtenarij ook in deze gemoderniseerde versie weinig aan kracht en betekenis heeft ingeboet, nu het verhaal gelocaliseerd is in een Noorditaliaanse provinciestad, waar de burgemeester uit ijdelheid en de gemeentesecretaris uit winstbejag een corrupt en despotisch bewind voeren. In de buurt van het stadje zijn bij opgravingen de resten van een vroegere nederzetting bloot gekomen en terwijl de burgemeester plannen maakt volgens aanwijzingen der oudheidkundigen de oude stad in oorspronkelijk luister te herbouwen, ontvangt de gemeentesecretaris steekpenningen van de aannemers die de plannen zullen uitvoeren. In deze corrupte sfeer leeft het onaanzienlijke klerkje de Carmine, afgesnauwd door zijn superieuren, geplaagd door zijn collega's vernederd door de omstandigheden, waarin hij moet leven. Als zijn oude, versleten en vele malen herstelde overjas het ten slotte begeeft, droomt hij van een nieuwe jas, die zijn hele leven zal veranderen. Na lang aarzelen gaat hij er toe over zich het begeerde kledingstuk te laten aanmeten en in de korte tijd die hem gegund is de jas te dragen, wordt zijn droom werkelijkheid, zijn zelfverzekerheid laat hem dingen doen die hij nooit gedurfd heeft. Op het Nieuwjaarsfeest bij de gemeentesecretaris, waar ook de burgemeester aanwezig is, vindt hij zelfs de moed enige klachten van goede burgers, die in hem hun woordvoerder zijn gaan zien, te formuleren, waarna hij ook de in stilte aanbeden vriendin van zijn chef ten dans durft te vragen. Maar terugkerend van het feest, wordt hem zijn jas ontstolen. Zwaar ziek door een opgelopen kou, wreed gestoord in zijn droom van nieuwe levensperspectieven, tracht de Carmine tevergeefs zijn omgeving te overtuigen van de betekenis van deze diefstal. Gedesillusionneerd sterft hij onder de handen van een ongeïnteresseerde dokter. Als zijn eenzame lijkkoets door de straten gaat, is de stad juist in feestooi. De minister is gekomen om de plannen voor de historische reconstructie goed te keuren, en de stem van de burgemeester, vele malen terugkaatsend uit de verkeerd geplaatste luidsprekers, galmt over het marktplein. Maar de lijkkoets doet de minister oprijzen in zijn loge, de spreker moet zijn rede onderbreken en de hele stad brengt een plechtige, laatste groet aan de stadhuisklerk, die nauwelijks iemand van naam of uiterlijk heeft gekend.

Alberto de Lattuada heeft in dit pathetische gegeven, dat door hemzelf en enige scenarioschrijvers, onder wie Cesare Zavattini (auteur o.a. van Fietsendieven en Wonder in Milaan) bewerkt is, de inspiratie gevonden voor een film van ongewone kracht en subtiliteit. Met diepe deernis, maar ook met spot en fijne humor en in beelden, die doordrenkt zijn van weemoed en droefenis, heeft hij het verhaal van de kleine, weerloze burger, die eerst in zijn dood triomfeert, op onnavolgbare wijze naverteld. Een passage als de eerste wandeling van de Carmine met zijn nieuwe jas, in het geheim achtervolgd door de trotse kleermaker, die na een leven van reparatiewerkzaamheden eindelijk een compleet kledingstuk heeft mogen afleveren, is tegelijk van een onweerstaanbare humor en van een ongrijpbare tragiek. En ook de apotheose van de film de tocht van de lijkkoets door de feestelijke stad, die gevuld schijnt van het gebral van haar burgervader, vindt haar kracht in die mengeling van vrolijkheid, droefheid en tegelijk trefzekere ironie, zoals tot nu slechts een de Sica in zijn werk wist te leggen.

Deze enkele voorbeelden zijn met talloze andere aan te vullen (ik denk slechts aan het aanmeten van de jas, aan het Nieuwjaarfeestje en aan de raadzitting, waar de burgemeester zijn plannen doorzet), want De jas is een prozaische titel voor een rijke, ontroerende en fijn-genuanceerde film, die zonder enige overdrijving onder de meesterwerken van de Italiaanse film gerangschikt kan worden.